

Všeobecné informácie k uplatňovaniu dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z EÚ

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska k 31. januáru 2020 prestalo byť členom Európskej únie, a to na základe Dohody o vystúpení, ktorá nadobudla platnosť 1. februára 2020.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2020:029:FULL&from=CS>

Európska únia a Spojené kráľovstvo, ktoré sú zmluvnými stranami dohody o vystúpení, sa v dohode vzájomne zaviazali garantovať občanom a ich rodinným príslušníkom druhej zmluvnej strany zachovanie práv, ktoré im patrili pred vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ. Dohoda zaručuje osobám, uvedeným v osobnom rozsahu dohody, zachovanie práv v oblasti **pobytu, prístupu na pracovný trh a práv v oblasti sociálneho zabezpečenia** pri splnení určitých podmienok.

Dohoda stanovila tzv. **prechodné obdobie** trvajúce od 1. februára 2020 do 31. decembra 2020 (článok 126 dohody), počas ktorého sa naďalej uplatňujú právne predpisy Európskej únie a zachovávajú sa všetky práva a povinnosti z nich vyplývajúce.

Dohoda o vystúpení rozlišuje 2 obdobia s rôznou aplikáciou práva EÚ:

1. **Do konca prechodného obdobia**, t. j. do 31.12.2020, v rámci ktorého zmluvné strany aplikujú právo EÚ.

2. **Obdobie od 01.01.2021**, v ktorom prestáva fungovať voľný pohyb osôb (pracovníkov), ale naďalej ostávajú zachované pobytové, pracovné práva a práva sociálneho zabezpečenia, ktoré vznikli pred koncom prechodného obdobia.

Osoby, na ktoré sa dohoda o vystúpení nevzťahuje

Dohoda negarantuje práva na pobyt, vstup na trh práce a práva sociálneho zabezpečenia občanom SR v Spojenom kráľovstve, ktorí odídu na územie Spojeného kráľovstva po 31.12.2020 (tieto osoby nespádajú do pôsobnosti dohody). Na týchto občanov sa vzťahuje dokument o novom **Migračnom systéme Spojeného kráľovstva**.

Takisto aj občania Spojeného kráľovstva, ktorí nespádajú do pôsobnosti dohody, ktorí prídu na územie SR po 31.12.2020, sa budú považovať za štátnych príslušníkov tretích krajín.

ZACHOVANIE POBYTOVÝCH PRÁV, PRÍSTUPU NA PRACOVNÝ TRH A PRÁV V OBLASTI SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

Nižšie uvedené informácie sa týkajú výlučne osôb, ktoré spadajú do osobného rozsahu dohody.

Pobytové práva

Podľa článku 13 dohody má občan EÚ ako aj občan Spojeného kráľovstva právo na zachovanie práva na pobyt v hostiteľskom štáte.

Článok 18 ods. 1 dohody umožňuje členským štátom EÚ a Spojenému kráľovstvu požadovať, aby občania druhej zmluvnej strany a ich rodinní príslušníci, ktorí sa nachádzajú na jeho území a majú naďalej záujem v tomto štáte zostať, požiadali o „nový pobytový status“ a o nový doklad osvedčujúci tento status. V Spojenom kráľovstve je povinnosťou požiadať o nový pobytový status (settled status).

Zachovanie práv na pobyt a vydanie pobytového dokladu na území SR

Slovenská vláda sa rozhodla zaviesť **deklaratórny systém**, ktorý ustanovuje, že práva občanov Spojeného kráľovstva a ich rodinných príslušníkov, vychádzajú z dohody a nezávisia od toho, či sú štátni príslušníci Spojeného kráľovstva a ich rodinní príslušníci v prechodnom období zaregistrovaní v SR.

Na všetkých občanov Spojeného kráľovstva a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa oprávnenne zdržiavajú na území Slovenskej republiky pred uplynutím prechodného obdobia, sa bude vzťahovať dohoda o vystúpení a budú mať možnosť využívať svoje súčasné práva na Slovensku rovnako široko ako doteraz. Môžu tiež využívať preferenčné pravidlá týkajúce sa celoživotného zlúčenia rodiny. Ich rodinní príslušníci sa budú môcť presťahovať do Slovenskej republiky, aby sa k nim pripojili kedykoľvek v budúcnosti, ak tento vzťah existoval pred koncom prechodného obdobia. Ak takíto rodinní príslušníci podliehajú vízovej povinnosti, tak budú oslobodení od vízových poplatkov.

Popis postupov, ktoré je nutné urobiť **do 30.6.2021**, k zachovaniu a nadobudnutiu pobytových práv a dokladov pre všetkých občanov Spojeného kráľovstva a ich rodinných príslušníkov žijúcich na Slovensku pred koncom prechodného obdobia, nájdete na webovej stránke Ministerstva vnútra SR:

<http://www.minv.sk/?informacie-o-pobyte-na-uzemi-sr-v-suvislosti-s-vystupenim-spojehno-kralovstva-velkej-britanie-a-severneho-irska-z-europskej-unie-brexit>

<https://www.gov.uk/guidance/living-in-slovakia>

Cezhraniční pracovníci - občania Spojeného kráľovstva/ich rodinní príslušníci, ktorí majú pobyt (napríklad) v Rakúsku, a nemajú pobyt na území Slovenskej republiky, ale vykonávajú cezhraničné zamestnanie na území Slovenskej republiky pred skončením prechodného obdobia, môžu toto zamestnanie vykonávať aj po skončení prechodného obdobia (od 01.01.2021) tak, ako občania EÚ. Títo zamestnanci nebudú musieť mať povolenie na zamestnanie v SR. SR nebude od týchto osôb vyžadovať prechodný pobyt na účel zamestnania ani žiadny iný doklad. V prípade záujmu o vydanie dokladu osvedčujúceho práva cezhraničného pracovníka, je možné požiadať o takýto doklad od 01.

01. 2021 na príslušnom oddelení cudzineckej polície. Viac informácií nájdete na webovej stránke Ministerstva vnútra SR: <http://www.minv.sk/?informacie-o-pobyte-na-uzemi-sr-v-suvislosti-s-vystupenim-spojehno-kralovstva-velkej-britanie-a-severneho-irska-z-europskej-unie-brexit>

Zamestnávanie osôb oprávnených na pobyt v Slovenskej republike

V zmysle článku 24 dohody o vystúpení sú zachované pracovné práva a podmienky osôb, ktoré budú mať v Slovenskej republike oprávnenie na pobyt na základe dohody o vystúpení.

Občania Spojeného kráľovstva zamestnaní v SR pred skončením prechodného obdobia môžu pokračovať v zamestnaní bez pracovného povolenia, pričom ho môžu ukončiť a ďalej uzatvoriť novú pracovnú zmluvu s iným zamestnávateľom bez nutnosti pracovného povolenia. Občania **Spojeného kráľovstva** s pobytovým statusom v SR na

základe dohody môžu zmeniť svoj status v zmysle čl. 17 dohody, napr. študent-zamestnanec-SZCO-osoba ekonomicky neaktívna. **Ziadna z osôb, ktorá získala práva z dohody o vystúpení a ktorá aj po 31.12.2020 zmení svoj status na pracovníka, nebude potrebovať pracovné povolenie.**

Podľa čl. 22 dohody o vystúpení bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť majú rodinní príslušníci občana Spojeného kráľovstva právo byť zamestnaní aj od 1.1.2021, ak majú právo na pobyt alebo právo na trvalý pobyt v SR.

Cezhraniční pracovníci

Štátnym príslušníkom Spojeného kráľovstva, ktorí začali vykonávať prácu ako cezhraniční pracovníci do konca prechodného obdobia, pričom nemajú pobyt v SR, sú zachované pracovné práva a podmienky a právo zachovania prístupu na trh práce. Títo pracovníci nebudú potrebovať pracovné povolenie od 01.01.2021. V prípade záujmu o vydanie dokladu osvedčujúceho práva cezhraničného pracovníka, je možné požiadať o takýto doklad od 01.01.2021 na príslušnom oddelení cudzineckej polície.

Štátni príslušníci Spojeného kráľovstva vyslaní zo Spojeného kráľovstva na výkon práce na územie SR/ Štátni príslušníci SR vyslaní z územia SR na výkon práce na územie Spojeného kráľovstva

Do konca prechodného obdobia zostáva zachovaný voľný pohyb služieb vrátane vyslania pracovníkov. Pracovníci zo Spojeného kráľovstva teda môžu byť vyslaní na výkon práce do SR, kedykoľvek do konca prechodného obdobia. Títo pracovníci môžu pokračovať vo svojom vyslaní na území SR aj po 31.12.2020. Na tomto postupe sa recipročne dohodli minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR a ministerka práce Spojeného kráľovstva formou jednostranných vyhlásení. To znamená, že uvedený postup sa uplatňuje aj na slovenských občanov vyslaných na územie Spojeného kráľovstva na výkon práce.

Na zachovanie vyššie uvedených práv je nevyhnutné aby vyslanie na územie SR bolo realizované bez prerušenia a aby mali osoby priznaný pobyt na území SR. **Dôrazne odporúčame, aby si občania Spojeného kráľovstva príslušný doklad o pobyte a registráciu zabezpečili do 31.12.2020, aby sa vyhli nepríjemnostiam.**

Pracovníci – štátni občania Spojeného kráľovstva - vyslaní z územia Spojeného kráľovstva na výkon práce na územie SR, po 31.12.2020 už musia spĺňať podmienky vnútroštátnych predpisov platných pre občanov tretích štátov a budú musieť žiadať o pracovné povolenie v zmysle platného zákona č. 5/2004 z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov.

Sociálne zabezpečenie podľa nariadenia EP a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenia EP a Rady č. 987/2009 (ďalej len „koordinačné nariadenia“)

Do skončenia prechodného obdobia zostávajú zachované všetky nadobudnuté práva a nároky v oblasti sociálneho zabezpečenia vyplývajúce z koordinačných nariadení.

1. Plná ochrana po 31.12.2020

Práva a nároky vyplývajúce z koordinačných nariadení sú zachované a naďalej sa uplatňujú aj po skončení prechodného obdobia, teda po 31.12.2020 pre tieto osoby uvedené v dohode o vystúpení:

- občania Európskej únie,
- štátni príslušníci Spojeného kráľovstva,
- štátni príslušníci Islandu, Lichtenštajnska, Nórska a Švajčiarska,
- osoby bez štátnej príslušnosti a utečenci,
- štátni príslušníci tretích krajín, ak sa na nich vzťahujú koordinačné nariadenia,
- rodinní príslušníci a pozostalí vyššie uvedených osôb.

Tieto kategórie osôb sú v zásade pokryté koordinačnými nariadeniami, ak sa na konci prechodného obdobia nachádzali v cezhraničnej situácii zahŕňajúcej tak Spojené kráľovstvo ako aj jeden z vyššie uvedených štátov, a v tejto situácii zotrávajú „bez prerušenia“.

Ide o nasledovné cezhraničné situácie na konci prechodného obdobia:

- Na osobu sa v zmysle koordinačných nariadení vzťahujú právne predpisy UK/SR (občan UK podlieha právnym predpisom SR a občan SR podlieha právnym predpisom UK). Pôjde napríklad o tieto situácie:
 - občan UK pracujúci v SR/občan SR pracujúci v UK
 - občan SR, príjemca dôchodku zo SR s obvyklým pobytom v UK a obrátene, t. j. občan UK, príjemca dôchodku z UK s obvyklým pobytom v SR,
 - občianka SR, ktorá pracuje v UK, začína poberať dávku v materstve poskytovanú zo strany UK, a dočasne sa vráti do SR a porodí tu dieťa do 31.12.2020 (podlieha právnym predpisom UK), po skončení materskej dovolenky sa môže vrátiť do práce v UK a naďalej sa na ňu bude vzťahovať dohoda o vystúpení.
- Osoba má pobytové práva v SR/UK a podlieha právnym predpisom druhej zmluvnej strany (občan SR v UK a naopak) napríklad:
 - občan SR bývajúcí v UK, podliehajúci SR právnym predpisom (napr. štátny príslušník SR, ktorý má so svojou rodinou obvyklé bydlisko v UK, pracuje v SR a vráti sa do UK dvakrát za mesiac, podlieha právnym predpisom SR)
 - občan UK, bývajúcí v SR, podliehajúci právnym predpisom UK (napr. štátny príslušník UK, ktorý má s celou svojou rodinou obvyklé bydlisko v SR, pracuje v UK a vracia sa do SR dvakrát za mesiac, podlieha právnym predpisom UK)
- Osoba pracuje v SR/UK a podlieha právnym predpisom druhej strany (občan SR pracujúci v UK a poistený v SR a naopak), napríklad:
 - občan SR vykonávajúci pracovnú činnosť v SR a UK, podliehajúci právnym predpisom SR.
 - občan SR, ktorý bol vyslaný do UK, jeho vyslanie skončí po skončení prechodného obdobia (podlieha právnym predpisom SR)
- Iná situácia, než vyššie uvedená, ak osoba na základe práva EÚ využila právo pobytu v UK/SR a naďalej sa v tomto štáte zdržuje, resp. zachováva si právo pobytu alebo právo vykonávať v danom štáte zamestnanie, napríklad:
 - Občan SR, ktorý v UK v roku 2020 študuje (nemá v UK bydlisko), ak získa v UK právo na pobyt v zmysle dohody o vystúpení, tak sa mu zaručuje plná ochrana v oblasti sociálneho zabezpečenia dohody o vystúpení. Deti občana SR, ktorý má na základe dohody o vystúpení právo na pobyt v UK, narodené po 31.12.2020 spadajú taktiež pod takúto plnú ochranu.
 - Občan UK, ktorý mal na konci prechodného obdobia pobytové práva v SR v zmysle dohody o vystúpení, má ochranu aj v oblasti sociálneho zabezpečenia.

Pojem „bez prerušenia“

Plná ochrana v oblasti sociálneho zabezpečenia trvá iba do tej doby, kým bez prerušenia trvá vyššie uvedená cezhraničná situácia.

O prerušenie nejde pokiaľ:

- dôjde k zmene kategórie osoby (študent sa stane pracovníkom, rodinný príslušník sa stane závislým a pod.)
- dôjde k prechodu medzi vyššie menovanými situáciami (napr. vyslaný pracovník sa zamestná v štáte vyslania)
- zmena medzi jednotlivými situáciami nastane v krátkom časovom období (strata práce - 1 mesiac - nová práca)

2. Čiastočná ochrana po konci prechodného obdobia - po 31.12.2020

Pokiaľ osoba nespĺňa podmienky pre plnú ochranu podľa článku 30 dohody o vystúpení, potom je dôležité preskúmať, či existuje možnosť zaradiť túto osobu do čiastočnej ochrany, ktorú požijávajú špecifické skupiny osôb (čl. 32 dohody o vystúpení):

- **Osoby, na ktoré sa nevzťahuje alebo prestal vzťahovať článok 30 dohody o vystúpení (prestala sa vzťahovať plná ochrana), a u ktorých sa na účely sčítania dôb poistenia, zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti alebo bydliska pre určenie nároku na dávku zohľadňujú doby ukončené pred skončením aj po**

skončení prechodného obdobia.

- Znamená to, že osobám, ktoré nadobudli doby poistenia v súlade s dohodou o vystúpení a v súlade s koordinačnými nariadeniami, **budú tieto doby poistenia zohľadnené v budúcnosti na účely vzniku nároku na dávky sociálneho zabezpečenia**. Výslovne je teda uvedené, že sčítané budú nielen doby získané do skončenia prechodného obdobia ale u osôb, na ktoré sa toto ustanovenie vzťahuje, aj tie doby, ktoré získali po skončení prechodného obdobia (budúce doby). Sčítanie dôb sa bude aplikovať na všetky druhy dávok sociálneho zabezpečenia, ako sú starobné a invalidné dôchodky, úrazové dávky, nemocenské dávky a dávky v nezamestnanosti. Zároveň sa zachovávajú všetky práva a povinnosti stanovené na základe týchto dôb. Týka sa to aj následného nároku na dávky sociálneho zabezpečenia.
- *Príklad: Ak slovenský občan pracoval vo Veľkej Británii od 1. 1. 2005 do 1. 1. 2019, tak tieto obdobia poistenia budú zhodnotené na účely nároku na dôchodok, v súlade s dohodou o vystúpení.*
- **Osoby, ktoré začali pobývať pred koncom prechodného obdobia v Spojenom kráľovstve alebo v členskom štáte a pokračujú v pobyte aj po skončení prechodného obdobia na účely poskytovania neodkladnej zdravotnej starostlivosti, do skončenia svojho pobytu.**
 - *Príklad: Slovenský občan odíde na návštevu za rodinou v Spojenom kráľovstve na konci decembra na dva týždne a 4. 1. 2021 si zlomí nohu. V Spojenom kráľovstve mu bude poskytnutá nevyhnutná zdravotná starostlivosť.*
- **Osoby, ktoré odišli do Spojeného kráľovstva, respektíve členského štátu pred koncom prechodného obdobia za účelom poskytovania plánovanej zdravotnej starostlivosti, a to až do skončenia svojho pobytu, a to aj po konci prechodného obdobia**
- **Osoby, ktoré poberajú rodinné dávky na rodinných príslušníkov v cezhraničných situáciách na ktoré bude existovať nárok na konci prechodného obdobia (napríklad slovenský občan má rodinných príslušníkov v Spojenom kráľovstve a naopak). Nároky na rodinné dávky sú naďalej chránené aj po konci prechodného obdobia, ak sú splnené podmienky pre ich poberanie.**
- **Rodinní príslušníci uvedení v predchádzajúcom bode**, si môžu uplatňovať svoje odvodené práva v zmysle koordinačných nariadení, napríklad práva na zdravotnú starostlivosť.

Pre uplatnenie nároku na dávky sociálneho zabezpečenia ako aj systém spolupráce príslušných inštitúcií zostávajú doterajšie pravidlá zachované aj na obdobie po skončení prechodného obdobia. **Uvedená čiastočná ochrana nie je časovo obmedzená.**